Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Lapin hyvinvointialueen asiantuntijalausunto

HE 210/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Esityksessä muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia siltä osin, kuin se koskee valmiutta, varautumista sekä häiriötilanteiden johtamista normaali- ja poikkeusoloissa. Lakiesityksessä samaan sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueeseen kuuluvien hyvinvointialueiden välisestä varautumista koskevasta yhteistyöstä, työnjaosta ja resurssien yhteensovittamisesta sovittaisiin jatkossakin hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksessa. Kansallisiin ja kansainvälisiin uhkakuviin varautumiseksi sosiaali- ja terveysministeriölle annettaisiin toimivaltaa sosiaali- ja terveydenhuollon normaaliolojen häiriötilanteiden ja poikkeusolojen kansallisessa johtamisessa. Tähän liittyvän päätöksenteon valmistelun tueksi perustettaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen valmiusryhmä, johon yhteistyöalueet nimeäisivät vastuuhenkilönsä.

Sosiaali- ja terveysministeriölle sekä hallintosäännöissä nimetylle yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen viranhaltijalle määriteltäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon johtamisvastuu nopeaa reagointia edellyttävissä useaa hyvinvointialuetta koskevissa vakavissa kriisitilanteissa.

Lapin hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta asiantuntijalausunnon antamiseen ja toteaa seuraavaa:

Hallituksen esitys lakimuutoksista tehostaa sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän kansallista ohjaamista ja johtamista kansallisen kriisiarvion mukaisissa tilanteissa. Johtamisen selkeyttäminen, resurssien käytön mahdollistuminen yli hyvinvointi- ja yhteistyöaluerajojen ja valmiussuunnittelun yhdenmukaistaminen vahvistaa yhteiskunnan resilienssiä normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Hyvinvointialueiden yhteistyösopimusta koskevat kohdat

Lapin hyvinvointialue kannattaa lakiesityksen kohtiin 36§, 37§ ja 38§ suunniteltuja muutoksia.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen ohjaaminen yhteistyöalueella vakavissa normaaliolojen häiriötiloissa tai poikkeusoloissa

Lakimuutos mahdollistaa ja antaa valtuudet nykyistä nopeampaan reagointiin laajoissa, vakavissa ja hyvinvointialuerajat ylittävissä häiriötilanteissa. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna lakimuutos lisää yhteiskunnan resilienssiä vakavissa kriiseissä. On erittäin tärkeää, että yhteistyöalueen sosiaali- ja terveydenhuollon resursseja voidaan tarvittaessa ohjata ja johtaa riittävän nopeasti.

Ehdotettu uusi lisäys 50 a § sisältää yhteistyöalueella sopimisen *menettelyistä eri valmiuden säätelyn tasoilla*. Valmiuden säätelyn tasot ja eri tasojen menettelyt tulee määritellä kansallisesti yhdenmukaisina. Se on keskeisenä edellytyksenä sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän valtakunnallisessa ohjaamisessa vakavissa kriiseissä. Yhtenäiset kansalliset määrittelyt mahdollistavat valmiussuunnitelmien saumattoman yhteensovittamisen moniviranomaistoiminnassa ja yhteistyössä eri turvallisuus-viranomaisten kanssa. Eri viranomaisten valmiudensäätelyn tasojen määrittelyssä käyttämää terminologiaa tulisi ministeriöiden välisessä yhteistyössä yhdenmukaistaa. Valmiuden säätelyn terminologian yhdenmukaistaminen helpottaisi merkittävästi viranomaisyhteistyötä.

Lakiesityksen kohta 50 b § tarkentaa ja vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriön roolia sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän johtamisessa normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Vakavissa ja laajoissa kriiseissä on tärkeää varmistaa, että kaikkien yhteistyöalueiden resursseja ohjataan tarvittaessa kansallisesti.

Lakiesityksen kohdassa 50 c § esitetyn sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa toimivan kansallisen valmiusryhmän rooli resurssien yhteensovittamisessa on keskeinen. Kansallisen valmiusryhmän kokoonpanoa arvioitaessa pidämme erityisen tärkeänä, että kokoonpanossa on huomioitu myös muun kuin yliopistosairaalaa ylläpitävien hyvinvointialueiden edustus.

Valmiussuunnittelu yhteistyöalueilla

Sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskusten rooli (lakiesityksen kohta 51§) yhteistyöalueella tehtävän valmiussuunnittelun ohjaamisessa yhdenmukaistaa hyvinvointialueilla tehtävää työtä. Laajoissa, vakavissa ja nopeissa häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa korostuu yhtenäisen, ennakoivan valmiussuunnittelun merkitys koko yhteistyöalueella. Kansallisella valmiussuunnittelun ohjauksella tulee lisäksi varmistaa sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskusten välinen yhteistyö ja turvata valmiussuunnitelmien yhdenmukaisuus yhteistyöalueiden välillä.

Valmiuskeskuksille asetettu tilannekuvan kokoamistehtävä edellyttää merkittävää tiedonkeräystä hyvinvointialueilta. Tämän tiedonkeruun automatisointia suoraan käytössä olevista tietojärjestelmistä tulee vahvasti edistää.

Suomessa on viime vuosina kehitetty ns. viiden mallia, jossa yhteistyöalueet ja erityisesti yliopistosairaalaa ylläpitävät hyvinvointialueet korostuvat. Esitetty lakimuutos vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskusten roolia toimia valmiussuunnittelun

asiantuntijayksikkönä kaikille yhteistyöalueen hyvinvointialueille. Pääosa valmiuteen ja varautumiseen käytettävissä olevista resursseista keskittyy yliopistosairaalaa ylläpitäville hyvinvointialueille. Kansallisen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän valmiuden ja varautumisen riittävän tason saavuttaminen edellyttää kuitenkin sitä, että kaikki yhteistyöalueen hyvinvointialueet pidetään vahvasti mukana yhteisessä suunnittelussa ja tietoisina kansallisista tavoitteista, kansallisen riskiarvion mukaisista vaatimuksista sekä alueellisen riskiarvion vaatimusten yhteensovittamisesta yhteistyöalueella.

Lapin hyvinvointialue pitää lakimuutosta perusteltuna ja kannattaa sitä. Valmiutta ja varautumista koskevan lainsäädännön uudistamisessa ja jatkokehittämisessä tulee varmistaa kansallisen sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän toimiminen yhtenä kokonaisuutena sekä järjestelmän saumaton yhteistyö moniviranomaisyhteistyössä.

Lapin hyvinvointialue

Jyri J. Taskila

Johtajaylilääkäri

vastuuyksikön johtaja, valvonta ja varautuminen

Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 9 § mukaan vireillepanossa ja asian muussa käsittelyssä vaatimuksen kirjallisesta muodosta täyttää myös viranomaiselle toimitettu sähköinen asiakirja. Viranomaiselle saapunutta sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjästä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.